

Туризм як інноваційний вектор розвитку господарства Львівської області /

М. Білецький, Л. Котик // Сучасні проблеми розвитку туризму в Україні : зб. матер. міжнар. наук. практ. конф. (Львів, 16 травня 2019 р.). — Львів : Галич-Прес, 2019. — С. 77-87.

УДК 338.48:379.851

Білецький Мирослав Іванович¹, Котик Любов Іванівна²
Biletskyi Myroslav Ivanovych¹, Kotyk Liubov Ivanivna²

¹завідувач кафедри туризму і готельної справи Львівський інститут економіки і туризму, кандидат географічних наук, доцент, Львів, Україна

¹Head of the Department of Tourism and Hospitality at Lviv Institute of Economy and Tourism, PhD in Geographical Sciences, Associate Professor, Lviv, Ukraine

²асистент кафедри економічної і соціальної географії,

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

²Assistant professor at the Department of Economic and Social Geography, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

ТУРИЗМ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

TOURISM AS AN INNOVATIVE VECTOR IN THE DEVELOPMENT OF LVIV REGION ECONOMY

Проаналізовано напрацювання учених з тематики інноваційної сутності туризму. Запропоновано концептуальну ідею розгляду туризму як інноваційного вектора розвитку господарства. Структурними компонентами інноваційного вектора туризму означено вектори розвитку, безпеки, відповідальності та гордості. Обґрунтовано, що вектор розвитку визначає зміни у сфері підприємницьких ініціатив у туризмі, функціонування малого і середнього туристичного бізнесу, конкуренцію між туристичними підприємствами, розвиток туристичної інфраструктури та ін. Вектор безпеки зумовлює інноваційні зміни у системі надання страхових та медичних послуг для туристів, посилення побутової безпеки через реформування системи виконавчої влади, а відповідно підвищення туристичної та інвестиційної привабливості території, розвиток екологічно осядливого туризму. Вектор відповідальності регламентує діяльність суб'єктів ринку туризму, адміністративних органів влади на місцях, представників новостворених громад, передбачає збереження архітектурної автентичності і охорону культурної спадщини та природної унікальності об'єктів туризму, збалансованого розвитку територій туристичної діяльності. Вектор гордості встановлює пріоритети діяльності з популяризації туристичного потенціалу регіону, розвитку туристичного бренду, промоції природної, історико-культурної й історико-біографічної спадщини.

Ключові слова: туризм, інноваційний вектор туризму, вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності, вектор гордості.

Scholarly research on the subject of the innovative nature of tourism has been analyzed. The conceptual idea of considering tourism as an innovative vector of economic development has been introduced. Development, security, liability, and pride have been identified as the structural components of the innovative vector of tourism. It has been proven that the development vector defines the changes in the field of entrepreneurial initiatives in tourism, the functioning of small and

medium tourism business, competition between tourism enterprises, the development of tourism infrastructure, etc. The security vector leads to the innovative changes in the insurance and healthcare services for tourists, strengthening of the public safety through the reform of the system of executive power and, therefore, increasing the tourist and investment attractiveness of the region, the development of environmentally friendly tourism. The liability vector regulates the activity of the tourism market players, local authorities, the representatives of newly-formed communities; it ensures the preservation of the architectural authenticity and the protection of the cultural heritage and the natural uniqueness of the tourist sights, as well as the balanced development of the territories of the tourist activity. The pride vector identifies priorities of the activities aimed at promoting the tourism potential of the region, the development of the tourism brand, promoting the natural, cultural-historical, and biographical-historical heritage.

Keywords: tourism, innovative vector of tourism, development vector, security vector, liability vector, pride vector.

Постановка проблеми. З метою подолання тривалої соціально-економічної кризи в Україні доцільним є розвиток стратегічних пріоритетних галузей господарства, що здатні залучити іноземні інвестиції, генерувати нові місця праці, сповільнити відтік трудових мігрантів, посилити економічну безпеку держави. Такими галузями господарства згідно з економічною стратегією розвитку України означено агропромисловий комплекс, ІТ, машинобудування, туризм, логістику [15]. У цьому контексті дослідження туризму як інноваційного вектора розвитку господарства Львівської області є на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало науковців вивчало цю проблему. М. Мальська обґрунтувала роль туризму у формуванні та функціонуванні сфери послуг Львівської області [6], І. Смирнов детально проаналізував класичну, альтернативну та модифіковану моделі маркетинг-міксу у туризмі [10], А. Голод розкрив безпековий аспект регіональних туристичних систем та означив чотири напрямки впливу інноваційних факторів на ці системи: інноваційний розвиток регіону, формування сучасної інноваційної інфраструктури, розроблення і впровадження інновацій на туристичних підприємствах [3, с. 97-98]. Г. Михайліченко сформулювала вісім головних принципів інновацій у туризмі: науковості, системності, відповідності інновацій потребам туристів, позитивного результату, іманентності інвестиційних процесів, відповідності інноваційної діяльності рівню розвитку суспільства, зв'язності, безпеки [7, с. 142-143]. О. Цимбала аргументувала актуальність впровадження інновацій у музейній сфері [16], С. Дембіцька, Ю. Дорош —

перспективи розвитку інноваційних видів туризму Львівщини [4]. М. Білецький, Л. Котик розкрили роль туризму у трансформації господарства області [5, 17], обґрунтували доцільність популяризації історико-біографічної спадщини Львівщини [2] і розвитку віртуального туризму для промоції туристично-рекреаційного потенціалу регіону [1].

Мета дослідження. Проаналізувати вплив туризму на розвиток господарства Львівської області та обґрунтувати туризм як цілісний інноваційний вектор розвитку господарства регіону.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний розвиток, як системний підхід, визначає наскрізний, довготривалий розвиток господарського комплексу регіону і передбачає використання нових прогресивних (інноваційних) технологій, виготовлення високотехнологічної і конкурентоспроможної продукції, започаткування надання послуг четвертинного сектора економіки, впровадження передових управлінських та організаційних рішень на різних просторових рівнях господарської діяльності, високу самоорганізацію та гнучкість регіональних ринків (товарів, послуг, праці, капіталу тощо). Невід'ємною ознакою інноваційного розвитку є впровадження політики ресурсощадливості, інтелектуалізація і цифровізація (дигіталізація) виробничих процесів, зростання соціальної відповідальності бізнесу на фоні становлення соціально-відповідального та безпекоорієнтованого громадянського суспільства нового типу з високим рівнем екологічної свідомості, чуйності до культурно-релігійного розмаїття та відкритості до технологічних інновацій майбутнього. Його пріоритетом є розвиток сфер господарства, що орієнтовані на задоволення потреб людей, однією з яких є туризм.

В Україні перехід до інноваційної моделі розвитку господарства відбувається на фоні глибокої зatoryжної трансформації господарського комплексу держави, високого рівня корупції та економічної зневіри суспільства. У цьому контексті *туризму відведена подвійна роль*: з одного боку, *сфера зазнає інноваційних змін у руслі світових тенденцій розвитку туризму* (перехід від масового туристичного продукту до персоналізації туристичних послуг, видове

розширення туристичної діяльності, цифровизація туристичної послуги тощо), з іншого, на регіональному рівні, *сама виступає інноватором* господарського розвитку ініціюючи нововведення у дотичних до туризму сферах господарства — транспорт, ресторанне і готельне господарство, освіта, медицина, виробництво товарів народного промислу та ін.

Сутність *туризму як інноваційного вектора* розвитку господарства з урахуванням напрацювань «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [12] розкривається через вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності і вектор гордості (рис. 1).

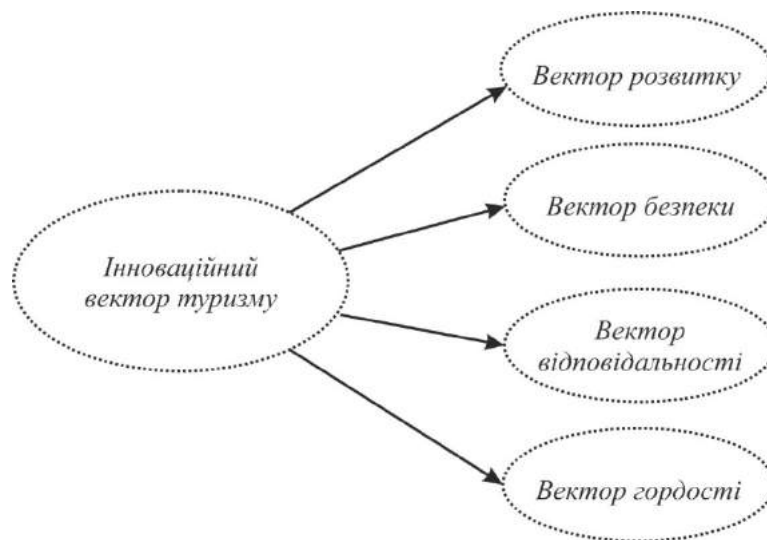

Рис. 1. Структура інноваційного вектора туризму

Вектор розвитку визначає зміни у сфері підприємницьких ініціатив у туризмі, функціонування малого і середнього туристичного бізнесу, конкуренцію між туристичними підприємствами, розвиток туристичної інфраструктури та дотичної до туризму інфраструктури закладів ресторанного господарства, проживання туристів (готелі, мотелі, кемпінги та ні.), дозвілля, транспорту, освіти (підготовка фахівців з обслуговування туристів), ринкової інфраструктури, формування транс'європейських туристичних, готельних мереж, створення туристичних кластерів тощо.

Вектор безпеки зумовлює інноваційні зміни у системі надання страхових та медичних послуг для туристів, посилення побутової безпеки через реформування системи виконавчої влади, а відповідно — підвищення

туристичної та інвестиційної привабливості території, розвиток екологічно ошадливого туризму у районах з активною туристичною діяльністю, зеленого й агротуризму в депресивних аграрних районах, індустриального туризму у старопромислових районах тощо.

Вектор відповідальності регламентує діяльність суб'єктів ринку туризму, адміністративних органів влади на місцях, представників новостворених громад, передбачає збереження архітектурної автентичності і охорону культурної спадщини та природної унікальності об'єктів туризму, збалансованого розвитку територій туристичної діяльності.

Вектор гордості встановлює пріоритети діяльності з популяризації туристичного потенціалу регіону на загальнодержавному та світовому рівні, розвитку туристичного бренду регіону загалом чи його окремих поселень, зокрема, промоції природної, історико-культурної й історико-біографічної (місця народження, проживання, діяльності, поховання видатних осіб краю) спадщини тощо.

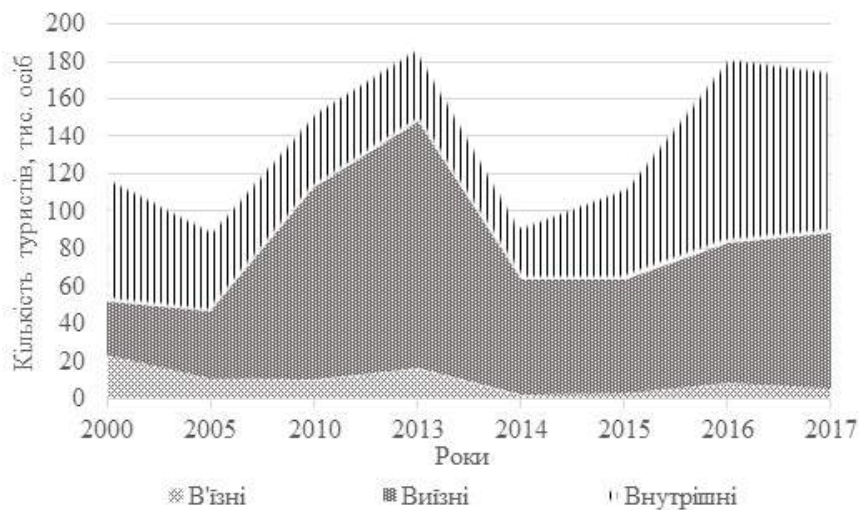

Рис. 2. Туристичні потоки організовані суб'єктами туристичної діяльності Львівської області
Побудовано авторами за: [14, с. 9].

У Львівській області туризм, як складова сфери послуг характеризується коливальною (висхідною-низхідною) динамікою розвитку (рис. 2), представлений 282 суб'єктами туристичної діяльності (турагенти — 62,4%), 277 готелями й аналогічними засобами розміщення, 60 спеціалізованими засобами розміщення (санаторії, пансіонати та ін.), охоплює значний фонд

природних та історико-культурних об'єктів, об'єктів ресторанного господарства, дозвілля, транспорту та ін.

Вектор розвитку. Ринок туристичних послуг Львівської області зазнає суттєвої трансформації. На фоні активізації виїзного відпочинкового туризму розвивається у напрямку диверсифікації внутрішній туризм (спортивний, діловий, відпочинковий, патріотичний, екстремальний, спеціалізований та ін.), націлений на відвідування (1-3 дні) природно- та історико-краєзнавчих об'єктів (туроператор «Кринос Ком», «Відвідай», «Джумейра» та ін.).

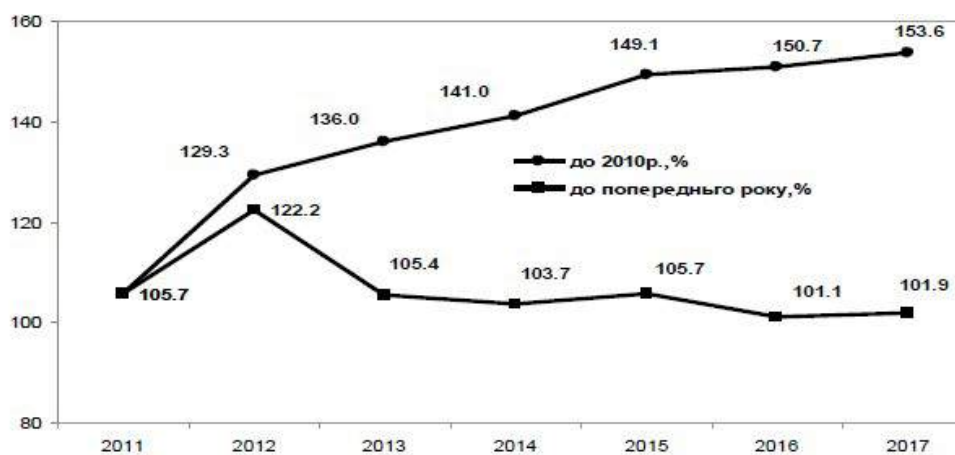

Рис. 3. Динаміка місткості готелів та аналогічних засобів розміщення Львівської області [14, с. 28]

Це стимулює розвиток готельного (рис. 3, 4) і ресторанного господарства області (тематичні ресторани холдингу емоцій «!FEST», ресторани «Kumpel' Group» та ін.), залучає у сферу туризму об'єкти історико-культурної спадщини регіону.

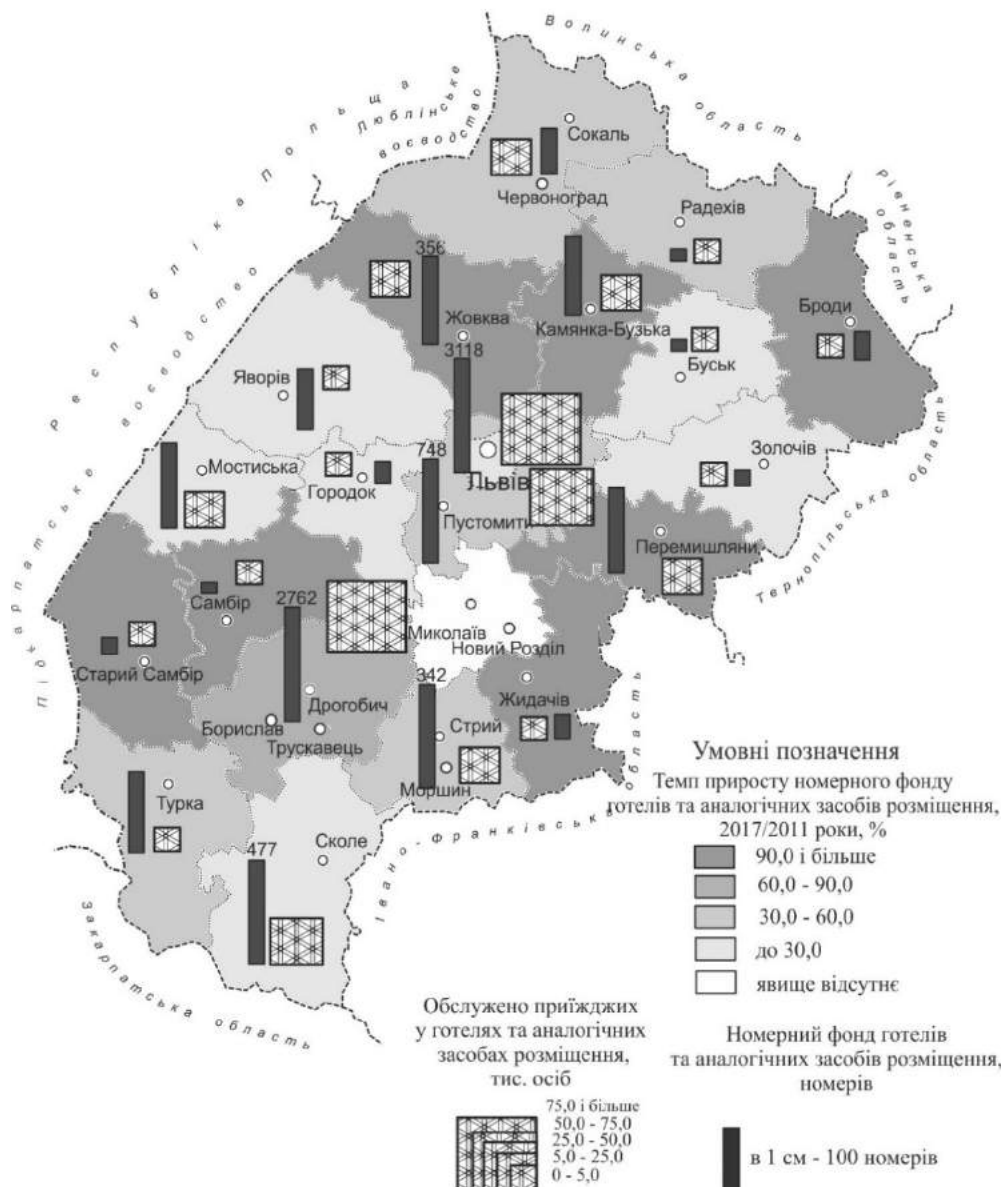

Рис. 4. Готельні та аналогічні засоби розміщення Львівської області, 2017 р.
 Побудовано авторами за: [11, 14].

В'їзний туризм переорієнтовується з дозвілле-відпочинкового на лікувальний (медичний) та спеціалізований, що дає змогу використовувати сформовану інфраструктуру санаторно-курортних (рис. 5) і медичних закладів області, стимулює входження на ринок області західноєвропейських та північноамериканських медичних страхових компаній («Swiss Re», «Generali Group», «Allstate», «MetLife», «AXA Group» та ін.).

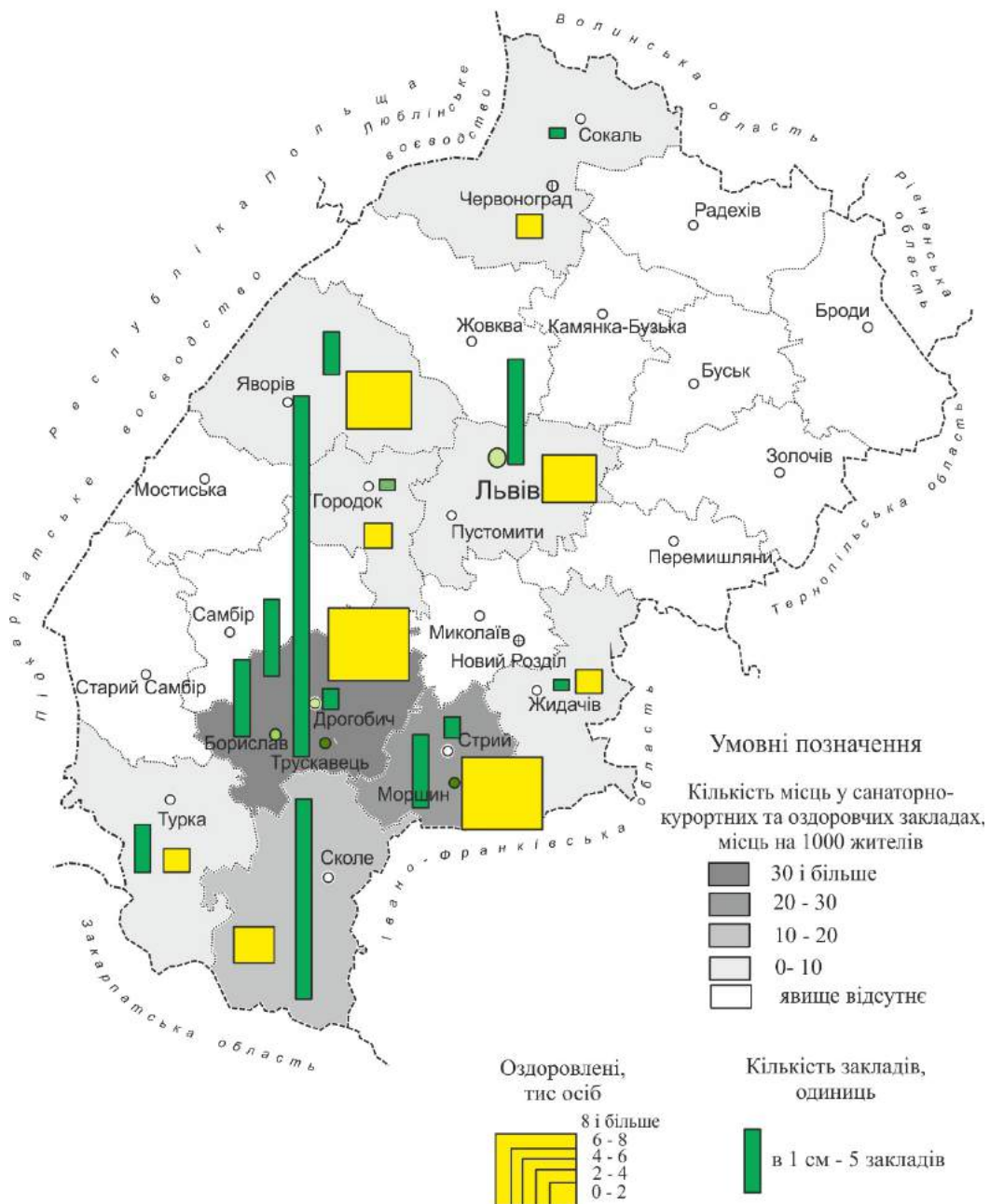

Рис. 5. Санаторно-курортні заклади Львівської області, 2017 р.
Побудовано авторами за: [11, 14].

Інновацією туристичного ринку Львівської області є розвиток *віртуального туризму* — вид туризму XXI ст., який передбачає віртуальне відвідування та споглядання особою природно-, історико-культурних об'єктів засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій і комунікацій у будь-якій точці простору у режимі он-лайн [1]. Елементами віртуального туризму є віртуальні екскурсії та віртуальні тури, які у сучасному туристичному менеджменті виступають ефективними інструментами зацікавлення

потенційного туриста чи екскурсанта до реального відвідування об'єктів цих екскурсій/турів.

Розвиток віртуального туризму на перших етапах передбачає оцифрування фондів музеїв, підготовку 3-D зображень історичних частин поселень, внутрішніх інтер'єрів окремих історико-культурних споруд (замків, палаців, фортець, сакральних споруд тощо), а це вимагає колаборації сфери туризму з інформаційно-комунікаційною сферою. На території Львівської області розвиток віртуального туризму у рамках «Комплексної програми розвитку культури Львівщини на 2018—2020 роки» підтримав Львівський ІТ-кластер, за допомогою інформаційно-технічних і кадрових ресурсів компаній якого 2018 року започаткований інтерактивний музейний проект «Відвідай». Результатом його втілення є нанесення на віртуальну музейну карту світу 25 музеїв області. Більшість цих музеїв локалізовані в обласному центрі (12 об'єктів — «Музей Арсенал», «Меморіальний музей Михайла Грушевського», «Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка», «Музей генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича», «Національний музей у Львові ім. А. Шептицького» та ін.); мають історичний, етнографічний, меморіальний профіль; володіють унікальними фондами та користуються попитом у туристів й екскурсантів області. З-поміж інших музеїв варто відзначити музейні комплекси меморіального профілю, які популяризують на загал національно-патріотичний внесок Львівщини у становлення державності України — «Музей гетьмана Петра Сагайдачного» (с. Кульчиці), «Музей підпільного штабу УПА генерала Романа Шухевича» (с. Грімно), «Музей-садиба Степана Бандери» (с. Воля Задеревацька), «Історико-меморіальний музей полковника Євгена Коновальця» (с. Зашків), «Музей визвольної боротьби» (с. Чуква), «Музей Новітніх Героїв» (м. Рудки), «Музей історії національно-визвольної боротьби ОУН і УПА 40-60-х років ХХ століття» (м. Самбір) та ін.

Під впливом розвитку туризму *змінюється територіальна структура господарства* Львівської області. Туризм сприяв подоланню периферійності

Сколівського району, депресивних рис господарства Яворівського та Жовківського районів; сформував нові полюси росту господарського комплексу в Стрийському, Старосамбірському, Мостиському, Городоцькому районах (табл. 1); став основою для створення у 2000 р. спеціальної економічної зони туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс Трускавець» в адміністративно-територіальних межах м. Трускавця (2005 р. — скасування преференцій на залучення інвестицій); виступив підґрунтям для утворення транскордонного туристичного кластеру у відповідності до «Спільної стратегії розвитку українсько-польського транскордонного регіону (Волинська, Львівська, Закарпатська області та Люблінське і Підкарпатське воєводства) на період до 2015 року», ініціював створення туристичних кластерів на території області (проекти: кластер сільського туризму Сколівського гірського району (2017), субрегіональний туристично-рекреаційний кластер «Магура» (бойківське туристично-рекреаційне кільце) (2019) та ін.).

Таблиця 1

Нові туристичні центри — полюси росту господарства Львівської області

Туристичний центр	Рік започаткування діяльності	Вид туризму, що розвивається	Господарські одиниці, що надають туристичні послуги
с. Плав'є (Сколівський район)	2006	Гірський, рекреаційно-оздоровчий, спортивний	Гірськолижний комплекс «Плай» (два витяги протяжністю 400 м.; готель «Плай» (42 двомісні номери); ресторан «Полонина»; ресторан «Плай»; бістро «Верховина»; бістро «На схилі»; спа-центр «Шафран»; лижна школа «Плай»; музей Бойківської та Гуцульської культур; церква Святого Архистратига Михаїла)
с. Розгірче (Стрийський район)	2005	Рекреаційно-оздоровчий, екотуризм, агротуризм	Відпочинковий комплекс «Цісарське урочище» (3 озера (послуги з риболовлі); 2 будинки (на 14 місць кожний); 5 дерев'яних одноповерхових котеджів (на 3 місця); дерев'яний двоповерховий котедж (на 6 місць); ресторан «Колиба»); Фермерське господарство «Розгірче» (страусина ферма, розведення буйволів, кінне господарство (коні породи «Гуцули»); школа верхової

			їзди; музей «Криївка»; ресторан «Родинний дім»; дві агрооселі)
с. Смерічка (Старосамбірський район)	2008	Екотуризм, сільський, зелений, агротуризм	Приватні садиби мешканців поселення (котедж на 9 місць; сільський будинок на 4 місця);
с. Ясениця-Замкова (Турківський район)	2005	Рекреаційно-оздоровчий	Туристична база «Бойківський двір» (5 дерев'яних котеджів на 70 місць; ресторан «Бойківський двір»)
с. Розлуч (Турківський район)	2000	Рекреаційно-оздоровчий, зелений	Готель «Собінь» (22 місця; ресторан); Туристична база «Бойківчанка» (котедж на 8 осіб; окремих дерев'яний будинок); Ресторан «Альтана»; Агрооселя Хмелинської Ганни Петрівни
с. Довгомостиська (Мостиський район)	2006	Рекреаційно-оздоровчий	Готельно-відпочинковий комплекс «Шервуд» (готель (24 номери); ресторан «Колиба»; ресторан «Зимовий сад»)
с. Родатичі (Городоцький район)	2011	Рекреаційно-оздоровчий, екотуризм, спортивний, рибальський	Мотельно-відпочинковий комплекс «Чарівна долина» (мотель (16 номерів, 33 місць), тир, гольф, канатна дорога, страйкбол, риболовля, тенісний корт, футбольне поле, ресторан)

Туризм ініціював зміни у функціонуванні транспортну Львівської області, особливо у сегменті авто- та залізничного пасажироперевезень (запровадження додаткових поїздів у період новорічних, Великодніх свят, літній період), авіаперевезень (чартерні рейси до курортних районів Єгипту, Туреччини, Чорногорії, Грузії; ділових центрів світу (діловий туризм) — прямі авіарейси Львів—Лондон-Лутон, Львів—Відень, Львів—Мюнхен, Львів—Дюсельдорф, Львів—Копенгаген, Львів—Франкфурт-Хан, Львів—Дортмунд та ін.); культурної сфери (тематична, сезонна музейна й екскурсійна діяльність; запровадження гнучкого підходу в поданні екскурсійної інформації за вимогою туриста).

Туризм зумовив інноваційні зміни в освітній сфері регіону — *перехід до цілеспрямованої підготовки фахівців* із спеціальності «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа» у вищій школі: кафедра туризму Львівського національного

університету імені Івана Франка (2003 р.), Львівського державного інституту економіки й туризму (2004 р.), Інституту сталого розвитку ім. В. Чорновола НУ «Львівська політехніка» (2011 р.) та ін.

Випускники цих закладів вищої освіти формують осердя *інноваційного типу працівників* туристичного ринку області. Вони володіють компетенцією гнучко, креативно мислити і шукати альтернативні шляхи розв'язання стандартних проблем; застосовувати дизайн-метод і метод емпатії у виробничих процесах; мають високу інтуїцію; володіють кількома іноземними мовами; націлені на самовдосконалення та самонавчання впродовж професійної діяльності; чуйні та відкриті до інноваційних змін та відчувають постійну у них потребу; здатні до професійного ризику в умовах непередбачуваності результату; зорієнтовані на відкриття власної справи у сегменті туристичної діяльності; підтримують ідеї соціальної відповідальності бізнесу і бізнес-комунікації (старт-апи, воркшопи, бізнес-колаборації тощо).

Вектор безпеки. Реакцією на розвиток туризму в Львівській області стало посилення заходів побутової безпеки у місцях концентрації туристів і екскурсантів (збільшення кількості представників патрульної поліції та ущільнення маршрутів їхнього патрулювання у центральних районах Львова, Трускавця, Східниці, Моршина, Стрия). Це зумовило зниження рівня злочинності у регіоні та позитивно вплинуло на формування інвестиційного та туристичного іміджу регіону, підвищило інтегральний індекс людського розвитку регіону в Україні (2017 р. — Львівська область займає 2 місце за умовами комфортного життя населення, 3 місце за значенням ІРІЛР).

На вимогу туристів розширився перелік послуг страхової медицини: страхування від інфекційних хвороб у країнах екзотичного туризму, страхування від травм екстремального, спортивного туризму тощо.

Проявом безпекового вектора є *розвиток електронних мобільних додатків*, спрямованих на збір та опрацювання суб'єктивної інформації туристів та екскурсантів на предмет якості, цінової політики, комфорту надання послуг. Результатом її опрацювання є бальна оцінка діяльності закладів туристичної,

готельної, ресторанної сфери, транспорту, адміністративних органів влади. На ринку Львівської області у цій сфері активно працюють закордонні аналітичні агенції. Наприклад, Numbeo — одна з найбільших у світі баз даних користувачів, яка надає інформацію про міста та країни світу (табл. 2). Вона містить узагальнену та проранжовану інформацію про умови проживання, вартість житла, охорону здоров'я, транспорт, злочинність, забруднення довкілля. Туристи використовують цю інформацію як маркер для прийняття рішення про доцільність/недоцільність відвідування країни/міста, а також отримують інформацію про небезпеки, з якими вони можуть зіштовхнутися на місці.

Таблиця 2

Numbeo: оцінка привабливості міст світу

Міста світу	Індекс вартості житла та оренди (Cost and living plus rent index)	Індекс цін в ресторанах (Restaurant price index)	Індекс вартості життя (Cost of living index)	Індекс місцевої купівельної спроможності (Local purchasing power index)
Нью-Йорк	85,34	94,34	90,29	87,19
Лондон	75,94	85,96	81,40	92,76
Прага	36,98	39,18	48,40	73,39
Варшава	32,05	39,93	42,64	73,97
Львів	18,47	20,19	26,93	31,68
Київ	22,67	26,11	30,27	39,00
Дніпро	19,78	24,31	28,72	34,84
Харків	18,42	21,85	27,34	30,83
Одеса	19,78	24,27	29,25	31,42

Укладено авторами за: <https://www.numbeo.com> (дата звернення: 10.04.2019)

З українських агенцій, наприклад, інформацію про умови проживання в готельних закладах надає сайт «Інтернет-бронювання житла» (табл. 3).

Таблиця 3

Рівень комфортності п'ятизіркових готелів м. Львова

Критерій оцінки рівня комфортності	Рівень комфортності, балів					Середня оцінка у закладах м. Львова (max 10 балів)
	Леополіс Готель	Nobilis Hotel	Central Empire Apartment	Гранд Готель	Citadel Inn Готель	
Сніданок	8,1	7,4	—	7,5	8,3	7,5
Чистота	9,4	9,3	10,0	9,6	9,6	8,5
Комфорт	9,1	9,1	—	9,6	9,2	8,2

Зручності	8,9	8,9	—	9,2	9,1	8,2
Персонал	9,2	9,1	—	9,2	9,5	8,7
Співвідношення ціна/якість	8,3	8,4	—	9,2	8,7	8,3
Безкоштовний Wi-Fi	9,3	9,1	10,0	—	9,6	8,8
Розташування	9,6	9,4	10,0	10,0	8,9	9,0

Укладено авторами за: <https://www.booking.com/hotel/ua>.

Вектор відповідальності. Цей вектор реалізується через впровадження державних стандартів, які регламентують функціонування туристичних підприємств регіону («Проектування туристичних послуг», «Вимоги із забезпечення безпеки туристів і екскурсантів», «Класифікація готелів») та обмежують надмірне використання природних та історико-культурних ресурсів у туристичній діяльності («Стратегія сталого розвитку Україна-2020» та ін.).

Прикладом вектору відповідальності є розробка проектних ідей у контексті реалізації «Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року» [8], націлених на створення та функціонування інформаційно-освітніх центрів сільського туризму, розвитку інфраструктури велосипедного туризму, комплексної реставрації дерев'яних церков регіону, збереження архітектурної автентичності малих міст і сіл області, створення архітектурного скансену «Давній Плісненськ», дотримання збалансованого розвитку Трускавецького туристичного субрегіону та ін.

Вектор гордості. Цей вектор є результатом дій у межах трьох попередніх, з одного боку, та базується на популяризації архітектурної, природної, історико-біографічної спадщини регіону, з іншого. Він реалізується через розвиток туристичного бренду Львівської області «Львів — відкритий для світу», «Львів — культурна столиця України», «Львів — центр Галичини», «Львівщина — край туризму», «Золота підкова Львівщини», матеріалізується у фінансових прибутках від потоку туристів, екскурсантів, продажу сувенірної продукції, франшизи львівських готелів, тематичних ресторанів, відпочинкових і розважальних закладів, діяльності фестивалів тощо.

На часі є доповнення і розширення бренду Львівської області за рахунок включення у популяризацію об'єктів не лише архітектурної і природної

спадщини краю, але й *історико-біографічної спадщини*: громадсько-політичні, військові та релігійні діячі — С. Бандера, Д. Вітовський, М. Грушевський, Л. Гузар, П. Конашевич-Сагайдачний, Є. Коновалець, Ю. Кульчицький, А. Мельник, Є. Петрушевич, Й. Сліпий, М. Тарнавський, В. Чорновіл, Т. Чупринка-Шухевич, А. Шептицький, С. Яворський та ін.; діячі науки, учені — С. Банах, Я. Головацький, Ю. Дрогобич-Котермак, Д. Зубрицький, І. Крип'якевич, В. Кубійович, Я. Пастернак, С. Рудницький, І. Свенціцький, О. Степанів та ін.; діячі музичної та театральної культури — І. Білозір, Б. Вахнянин, В. Івасюк, Є. Козак, М. Колесса, Ф. Колесса, А. Кос-Анатольський, С. Крушельницька, Л. Курбас, С. Людкевич, І. Мацялко, О. Мишуга, М. Менцинський, О. Нижанківський, О. Носалевич, М. Скорик, Б. Ступка та ін.; митці (художники, скульптори, архітектори) — П. Андрусів, Ю. Гохбергер, Є. Дзиндра, Ю. Захаревич, Й. Кондзелевич, О. Курилас, І. Левинський, О. Новаківський, І. Пінзель, П. Римлянин, І. Труш, К. Устиянович, П. Холодний та ін.; літератори (поети, письменники, літературознавці) — Б.-І. Антонич, В. Бобинський, І. Вишинський, І. Вільде, М. Возняк, К. Гриневичева, Л. Зизаній, С. Зизаній, М. Конопніцька, У. Кравченко-Шнайдер, І. Франко, Шолом-Алейхем, Б. Шульц, В. Щурат та ін.

Висновки. У Львівській області туризм є інноваційний вектором розвитку господарства. Його позитивний вплив на функціонування господарства регіону проявляється через такі вектори: розвитку, безпеки, відповідальності, гордості. Останній, формуючи бренд регіону, є запорукою як його туристичної та інвестиційно-інноваційної привабливості, так і потребує постійного пошуку нових об'єктів для збереження своєї конкурентоздатності на регіональному та світовому ринку туристичних послуг.

Список використаних джерел

1. Білецький М. І. Віртуальний туризм як можливість популяризації історико-культурних пам'яток Сколівського району Львівської області / М. І. Білецький, Л. І. Котик // Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат — важливі об'єкти в розвитку туризму : матер. наук.-практ. конф. — Львів : ЛПЕТ, 2019.

2. Білецький М. І. Карпатсько-Подільський рекреаційний район України: сучасний стан і перспективи розвитку / М. І. Білецький, Л. І. Котик / Туристичні послуги на світовому ринку

як фактор розвитку міжнародного туризму : зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. — Львів : ЛІЕТ, 2018. — С. 244—255.

3. *Голод А.* Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія / А. Голод. — Львів : ЛДУФК, 2017. — 340 с.

4. *Дембіцька С. М.* Перспективи розвитку інноваційних видів туризму як шлях підвищення туристичної привабливості Львівщини / С. М. Дембіцька, Ю. С. Дорош // Актуальні проблеми туристичного бізнесу : матер. VII міжнар. наук.-практ. конф. — Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. — С. 63—65.

5. *Котик Л.* Роль туризму у трансформації господарського комплексу Львівської області / Л. Котик // Вісник Львів. ун-ту. — Серія географічна. — 2013. — Вип. 43. — Ч. 2. — С. 206—213.

6. *Мальська М. П.* Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика) : монографія / М. П. Мальська. — К. : Знання, 2009.

7. *Михайліченко Г. І.* Принципи інноваційних перетворень в туристичних підприємствах / Г. І. Михайліченко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання : матер. VI міжнар. наук.-практ. конф. — Черкаси : ЧДТУ, 2015. — Т. 1. — С. 141—143.

8. План заходів з реалізації у 2019—2020 роках Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://gw1.oblrada.lviv.ua> (дата звернення: 10.04.2019).

9. Про затвердження Програми розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2018—2020 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua> (дата звернення: 11.04.2019).

10. *Смирнов І. Г.* Інновації в туризмі : маркетинговий мікс / І. Г. Смирнов // Географія та туризм. — 2013. — Вип. 24. — С. 46—52.

11. Статистичний щорічний Львівської області за 2017 рік. — Львів : Гол. упр. статист. у Львів. обл., 2018.

12. Стратегія сталого розвитку «Україна—2020» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 10.04.2019).

13. Туристична діяльність в Україні у 2017 році : стат. зб. — К. : Держ. ком. статистики України, 2018.

14. Туристична діяльність та колективні засоби розміщення у Львівській області : статист. зб. — Львів, 2018. — 88 с.

15. Форум «Від Крут до Брюсселя. Ми йдемо своїм шляхом» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://prm.ua> (дата звернення: 12.04.2019).

16. *Цимбала О. С.* Актуальність впровадження інновацій у роботу музейних закладів / О. С. Цимбала // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання : матер. VI міжнар. наук.-практ. конф. — Черкаси : ЧДТУ, 2015. — Т. 1. — С. 167—170.

17. *Biletskyi M.* Lviv oblast: urgent socio-economic problems in the context of European integration / M. Biletskyi, Ya. Ivakh, L. Kotyk // Journal of Geography, Politics and Society. — 2017. — Vol. 7(2). — P. 32—42.